

C(Aз)1
A 40

آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان دىلىندە عرب
الفباسى ايله. ب. جازىچى. ۱۹۸۵.
۳۱۲ صفحه.

موضوع و مضمونجا مختلف اولان آذربايجان
ناغىللىرى خلقىميزين عادت و عئنه لرينى، معنى
عالمينى، آرزو و ايسته گينى، اونون خارجى و داخلى
دشمنلره قارشى چوخ عسريك مبارزه سيني ئوگره نىك
ايچون زنكين ماتريال وئيرير. ناغىللىرىدا هر جور
استمارچىلارا، ظلمكارلارا، مفتخورلوقا، ايكى اوزلولوقه
قارشى عموم خلق نىرتى دويولور. ناموسلى، ساده
انسانلارين حيات طرزى، ياراديجى اسكى ترنم اولونور.

A40 **آذربايجان ناغىللىرى.** آذربايجان
دىلىندە عرب الفباسى ايله. ب. جازىچى،
1985. 312 с.

Китабда топланан нагыллар Нуреддин Сејидовун
тэртиб етдији китабдан кетирюлмюшдур.

A $\frac{4802000100-153}{M-656-05}$ 28-82

C(Aз)1

© آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان، Баки, 1970.
© جازىچى, 1985.

بیر باغیان شاه

بیر باغیان کورل باغی وار ایندی. دنیاتین هر جور
میوه سینی، گلینی، پیچکنی آختارسان اورادا تاپماق
اولاردی. باغین تعریفی هر بره یاییلمیشدی. ثولکه نین شاه
باغین تعریفی نیشین کیمی وزیرینی یانینا چاغیریب دئی:
— او کوزلیکده باغ شاها لایق دیر.
وزیر شاهین فکرینی او ساعت باشا دوشوب دئی:
— دوغرو دئیر سینیز قبله عالم.
ائله همین گونن پادشاه امر ائله دی و خدمتچیلر گندیب
قوجانی باغدان قوودولار.
قوجا دئی:
— آخی منیم بوتون دولانی شیم بو باغدان ایندی. اورانین
محصولونی ساتیب آرواد — اوشاغیمی دولاندیریردیم. بس ایندی
نه ایله دولاناجام.
شاهین آداملاری دئیلر:
— قوجا، باغین عوضینده پادشاه سنه هیچ نه وئربه چک.
گنت باشینا چاره قبل.
یازیق باغیان کور — پشیمان ائولرینه قایتدی. آرواد
ارینی فکرلی گوروب دئی:
— سنه نه اولوب بئله فکرلی سن?
قوجا دئی:

- پادشاه باغیمیری الیمیردن آلدی.
 آرواد دئی:
 - آ کیشی، ائلهده ایش اولار. سن پادشاها بورجلی ایمن؟
 - قوجا دئی:
 - یوخ، باغ خوشونا گلیب، اونا کوره آلب.
 آرواد دئی:
 - عوضنده بیر پششی وئربمی؟
 قوجا دئی:
 - آی رحمت لیگین قیزی، سن نه دانیشیرسان، پادشاه دا
 آداما عوض وئور.
 آرواد دئی:
 - آ کیشی، او پادشاه لاپ قولنوردور که...
 یلی، همین گونن باغانی باغین هنده ورینه ده یاغین
 قومادیلار. یاریق قوجا فکرینن بیلمیری نه ائله سین،
 اوشاقلارینی نجه دولاندیر سین.
 گونلرین بیرینده قوجا دئی:
 - آرواد، شاه منه بو قدر حق سیزلیق ائلهدی، من ده
 گندیب اونو آلداتماق ایسته بیرم.
 آرواد دئی:
 - آ کیشی، قوی بریمیزده راحت اوتوراق، سنین باغینی
 زورلا الینن آن آدامی آلدادا بیلمزسن، خطایا دوشرسن.
 قوجا دئی:
 - آرواد، من گوردوم که، پادشاه عقل سیز آدامی، اونون
 عقلی اولسا منیم حلال زحمتیمله بئجردیگیم باغیمی الینن
 آلب، ئوزونه دشمن قازانمادی، اونسوزدا آجیندان ئولورولک،
 دولانا بیلمیریگ گندیب پادشاهی آلدادیب بیر آر قیزیلدان -
 گوموشدن آلا بیلسم ایشیمیز باغشی اولار.
 آرواد دئی:
 - آ کیشی، یاغینی بو وقتینده آدام آلداتماق سنه
 یاراشماز.
 کیشی دئی:
 - آرواد، سن دوغرو دئییرسن، انسان هیچ وقت یالان

دانشمامالیبیر، اما ثولومدن خلاص اولماق اوچون ظالمه،
قوللورا، قان ایچنه بالان دانشماق اولار.

چوخ صحبتدن سونرا قوجا پایاغینی، پالتارینی، دگیشدی.
خورجونونا بیر آز دا دبیر - نومور دولوروب یولا دوشدی.
قوجا گندیب پادشاهین سرایینین قاباغیندا دایاندی. خدمتچی لره
دئدی:

- گدین پادشاهی نیرا دئیین که، سنی بیر صنعتکار گورمک
ایسته بیر.

خدمتچی لر گندیب پادشاهاً خبر وئردیلر. پادشاه امر
اٹله دی که، بوراغبین گل سین.

قوجا گلدی سرایا. پادشاهین قاباغیندا دایانیب اونا تعظیم
اٹله دی و دئدی:

- قبله عالم مہاغ اولسون، من اٹله بیر تاج قابیرا بیلیرم
که، اونو سیزین دوستلارینیز گوره بیلر، دشمن لرینیز بوخ.
بونولا دا نور تخت و تاجی نیرا دشمن اولان آدمالاری تانیبا
بیلر سینیز.

پادشاه دئدی:

- قوجا، من اٹله شئی گوینده آختار برددیم برده الیمه
دوشوب، سن منه اٹله بیر تاج دوزلتسن نه ایسته سن وئره رم.
کیشی دئدی:

- اونون اوچون بیر چاناخ قیزیل، بیر آزدا قیمتلی داش-
قاش، لعل و جواهرات لازم دیر.

پادشاه خزینهداری چاغیرتدیریب امر اٹله دی که، قوجانین
دئدی گلری نی وئرسین، خزینهدار او ساعت قوجانین ایسته دیگی
شئیلری وئردی.

قوجا دئدی:

- ای قلبه عالم، بو تاجی دوزلتمک اوچون کرک منه
قبرخ گون وقت ویره بن.

پادشاه راضی لیق وئروب دئدی:

- قوجا، سوزونده دوز اولماسان بوینونو ووردورارام!؟
قوجا پادشاهاً باش اگیب قیزیل لاری، لعل و جواهراتی دا
کوتوروب گللی اٹولرینه، کیشی بیر نچه قیزیل خیردالاییب

اټوه بښمېلې، ایچمه لې، هر شئی الې. ارواد - اوشاقلاری بن
پالتارلاری نې تازالادی. کښلری کوك، داساغلاری چاق یا شادیلار.
اما ارواد بیر طرفن شاد ایدیسه، او بیرې طرفن ده چوخ
قورخوردی، یا مان فکر چکیردی،

بیر گون قوجا دئی:

- ارواد، نه چوخ فکر چکیرسن، بیر آز راحت اولسانا؟
ارواد دئی:

- آ کیشی، آخی قبرخ گون مهلت آلیسان، ایندی وقتین
تمامتا آز قالیب، ئوزون ده وئردیکین وهلی برینه یتیرمه بیسن.
بو گون - ماباح پادشاه سنی جاغیرتلیرب دار آغاچیندان
آسیراجاقتیر، ایندی من اونون فکرینی چکیرم.

قوجا دئی:

- ارواد، پادشاهی آلدادیب بو قتر وار - دولت آان
آدام، ایشین آلتیندان دا چبخار، فکر ائلهسه، هر شئی دوزه لر.
بو صحبتین سونرا بیر نتیجه گون ده گللی کئچدی، قبرخ
گون تمام اولدی.

بو طرفن پادشاه فراشلارا امر ائله دی که، کئیب قوجانی
کئیرسینلر. فراشلار کئیب قوجانین قابی سینی دو کدیلر. پادشاهین
تاپشیریغی نې اونا سویله دیلر.

قوجا دئی:

- کئین پادشاه دئین که، جار چکیرسین هامی نې
بیفسین میدانا، ئوزی ده گلین، من بو ساعت گلیرم.

قراشلار کیشی نین سوزونو شاه دئیلر. شاه امر وئردی
هامی بیغیللی میدانا، ئوزی ده وزیر، وکیل، دارغانی، قوشون
سرکرده سونی، بوتون سرای آدمالاری نې کوتوروب گللی میدانا.
اوجا بیر برده تخت قورولدی، شاه ئوز آدمالاری ایله اورادا
اکلشلی.

بو طرفن قوجا باغبان ارواد - اوشاقلار و داعلا شیب
خورجونونو دا چیکینه آتیب کئتی میدانا، کئیب شاهین
قاباغیندا ینه تعظیم ائله دی، سونرا اجازه آلیب اوزونو جماعته
توتوب دئی:

- جماعت، من لائله بیر سحرلی تاج دولتیمشم که،
پادشاهین دوستلاری باخاندا او تاجی گوره بیله چکلر، اما

دشمنلری گوره بیلیمه جگله. بونونلا دا شاه ئوزونه. تخت و تاجنا دشمن اولانلاری تانیجاقدیر. کیشی سوزونو قورتاریب الینی خورجوتونا سالدی. گویا اورادان بیر شی' چبخاردیب شاهین باشینا قویدی. اما اسلینده الینده هیچ نه بوخ ایلی. ائلهجه ده بووش الینی شاهین باشینا چکب دئی.

— شاهیم. تاجین چوخ مبارک. ایندی سن دایان دوستلارین تاجین گوزللیگی نی سنه سویله سینلر. سن ده شاد اول. دشمنینه. دوستونو تانی.

قوجا گری چکیلیب سرای آداملارینا بول گوستردی. پادشاهین بیر یالتاق وزیر واری ایلی. بو وزیر تئز ئوزونو ایره لی وئریب دئی:

— پادشاه ساغ اولسون. تاجینیز مبارک. بو نه قشنگ تاجدیر. اصل سیره یاراشیر.

سونرا وکیل ایره لی بری بیب پادشاهین باشینا باخدی. اما هیچ نه گوره بیلمه دی. او. اوطرف بو طرفه بویلا نیب مات قالمیشی. ایستهدی دئیسین که. من هیچ نه گورموم. بوردن یادینا دوشدی که. ای دلغافل. ائله بیئرلر که. من شاهین دشمنیم. اودور که. دئی.

— به — به. گوره من دنیادا بو قیمتده. بو گوزللیکده ده تاج اولارمی؟ ائله بیل گون چخیب.

بئله — بئله بوتون سرای آداملاری قورخودان هره سی تاجا بیر تعریف دئیب کئچیردیلر. اما پادشاهین باشیندا هیچ بیر تاج گورموردیلر. بئله لیکله شاهین قاباغیندان هامی کئچتی. بیرجه قوشون سرکرده سی فاللی. سرکرده گوردی که. بیرجه بو قالیب. اودا نعظیم ائدیپ دئی.

— پادشاه ساغ اولسون. بو گوزللیکده که. تاج سندد وار. بیزه آی. گون لازم دگیل. ائله بو کئجه نی ده گونئوزی ده ایشیقلا ندیریر.

جماعت اوزاقدان باخیردی. اما هیچ بیر تاج گوره بیلمیردی. بعضی لوی ائله بیلیردیلر که. اوزاقدان دایانلیقلاریندان تاجی گوره بیلمیرلر. بعضی لوی قورخودان. بعضی لوی ائله هایا — کویه خوشوب بیر آغیزدان «مبارکدیر» دئیردیلر.

پادشاه الینی باشینا سورتوب کوردو که. تاج نه کریر.
تیز کورگی کتیرتی. باغی که. باشیندا هیچ نه یوخلور.
ایسته‌دی کیشی‌یه دئسین که. بو نه کلکدیر منیم باشیما
کتیریسین. بیردن فکرلندی که. ام دل غافل بوتون جماعت
بیر آغیزدان منیم تاجیمی تعریفله‌ییر. بیردن دئسم که من
اونو کورمورم ائله بیلرلر که. من ئوزوم تخت و تاجا دشمنم.
اودور که. فکرینی دگیشیب دئییر:

– منی ایسته‌بن اوستایا خلعت وئرسین!
جماعت. وزیر. وکیل. هامیسی قوجایا چوغلی بخش
وئردیلر. بیر آزدان سونرا هامی داغلیب گتدی. پادشاه قوجانی
خلوته چکیب دئی:

– قوجا. بو نه کلکدیر منیم باشیما کتیردین. هم منی
آلداتدین. هم ده جماعتی؟

قوجا دئی:
– ای پادشاه من همان باغبانام که. زورلا باغیمی الین
آلدین. اوشاقلاریمی آج قویلون. من ده عوضینده بئله ائله‌دیم.
پادشاه دئی:

– ایننی سنی دارا چکلیرسم نه ائدرسن؟
قوجا دئی:

– اونداهامی سنی قینایاجاق که. کور پادشاه نئجه
نانجیب آدمدیر که. اونا بئله بیر سحرلی تاج دوزلنن آدمی
ئولورتوروب.

پادشاه کوردی که. قوجانی ئولورتسه. لاپ حرمتن
دوشه‌جک. اودور که. اونو بوراخدی. قوجا ائویته کلیب
ارواد – اوشاقلارینی سئویندیردی. او گونن کشف – داماغلا
سمر سوروب گون گنجیرگه باشلادی.